

4/8/2008

EL FUTUR DE LES PRESONS // REVOLUCIÓ A LES INFRAESTRUCTURES PENITENCIÀRIES

Catalunya reinventa les seves presons com petits i còmodes barris (I)

- El primer centre, que obrirà al novembre al Bages, tindrà una rambla arbrada, piscina i espai de culte
- Justícia refunda el concepte de la Model amb un innovador disseny respectuós amb l'entorn

ROSARIO FONTOVA / J. G. ALBALAT
SANT JOAN DE VILATORRADA

Catalunya torna a confiar en l'arquitectura per dissenyar una nova generació de presons. Un segle després de la inauguració de la llavors moderna Model de Barcelona, un prototip de presó amb una rambla arbrada, piscina i mediateca es construeix en un camp vora Sant Joan de Vilatorrada (Bages), amb les muntanyes de Montserrat a l'horitzó.

El primer CP-500 (Centre Penitenciari de 500 places) s'inaugurarà al novembre segons una nova normativa de la Conselleria de Justícia. A la resta d'Espanya, les presons dupliquen aquesta capacitat, la qual cosa dificulta el seu funcionament. La presó catalana té 512 cel·les i capacitat per a 750 reclusos, que es beneficiaran d'unes instal·lacions fixades per una de les lleis penitenciàries més garantistes del món. A Figueres (Alt Empordà), el Catllar (Tarragonès) i Tàrraga (Urgell) es construïran també centres penitenciaris de nova generació.

EDIFICIS SOTERRATS

La presó de Lledoners (el nom al·ludeix a un camp d'aquests arbres) ha estat construïda segons un projecte dels arquitectes Jordi Fabré i Mercè Torras, que el van desenvolupar amb Francesc Jiménez Gusi, director general d'Infraestructures Penitenciàries. Amb la premissa de respectar l'entorn, els edificis es van soterrar tres metres per minimitzar l'impacte visual. Una duna perimetral camufla més les instal·lacions, construïdes amb formigó prefabricat tenyit d'ocre i terracota, tons de la plana on s'alça.

Lledoners s'organitza al voltant de dues àrees ben diferenciades. A la zona de serveis hi ha les instal·lacions per als mossos i funcionaris, la infermeria, els tallers ocupacionals, el poliesportiu i la piscina, a més d'un espai de silenci per a diferents confessions religioses. Una gran rambla amb arbres --es plantaran després de l'estiu-- separa

aquesta zona dels *mòduls de vida*, amb 512 cel.les, on viuran els reus. En total, hi ha vuit mòduls de cel.les que són autònoms, amb una cabina de control de seguretat envidrada --a priori inviolable-- per cada dos, que compten amb un pati o poliesportiu, una sala d'estar comuna, perruqueria, menjador i mediateca. Són com barris d'una petita ciutat ben organitzada on conviuran més de 1.000 persones, entre convictes i funcionaris.

A l'altre costat de la rambla, vora el pavelló poliesportiu i la piscina --la primera que es va construir en un centre d'aquestes característiques va ser a Brians 2--, hi ha les dependències destinades a aules i tallers de treball que són un dels equipaments essencials perquè els reclusos es puguin redimir i, a la vegada, ocupar el seu temps. A Catalunya, la mitjana de permanència efectiva en una presó suma més de vuit anys i el nombre d'interns puja a 9.845 (el cost diari d'una plaça penitenciària se situa en 66 euros). A finals d'aquest any, ja hi haurà 10.000 presos. I un entorn poc agressiu és imprescindible perquè no es generi conflictivitat.

Les cel.les de ciment s'han construït in situ, mitjançant un nou i eficient sistema modular que n'ha facilitat la construcció en sèrie i l'acoblament. Al contrari que altres legislacions, la llei penitenciària espanyola no obliga el pres a pagar els desperfectes que causa. Per tant, les cel.les han de resistir agressions i vandalisme.

10 METRES QUADRATS

El mirall és de policarbonat; els matalassos, autoestingibles; les prestatgeries, arrodonides i modulars; el rentamans, la tassa i la dutxa, d'acer inoxidable. Cada dues cel.les hi ha un armari de registre amb connexions de canonades i cables elèctrics. És a dir, es pot efectuar el manteniment --hi ha presos que boicotegen les instal.lacions i embussen els vàters llançant-hi objectes-- sense entrar a la cel.la, que fa 10 metres quadrats. La capacitat idònia serà d'1,5 reus (és el que marca la llei), de manera que algunes cel.les són dobles. Quan entri en funcionament Lledoners, Justícia seleccionarà per mòduls la tipologia dels interns als quals s'aplicarà programes específics depenent del seu perfil criminològic i la seva conducta. Així, es podran reagrupar els que participen en programes per a drogodependents o agressors sexuals. Un dels edificis, de règim tancat, es destinarà als reus que compleixin sancions en cel.les d'aïllament.

Malgrat que només els barrots a les finestres donen aparença de presó als edificis, les mesures de seguretat són extremes. A més dels controls específics als mòduls de les cel.les, hi ha diversos sistemes de detecció, càmeres (se n'han instal.lat més de 500) i un control centralitzat. El perímetre de seguretat consta de dos murs de formigó de sis metres d'altura separats per un espai de 15 metres, una reixa metàl.lica antifugues i concertines (filferro espinós recargolat). En aquesta zona també s'hi ha instal.lat un sistema de microones que detecta qualsevol moviment. És difícil, per tant, escapar-se.